

Partneri pre dedičstvo
Partners for heritage

Ocenenie za príkladnú obnovu

ZDRUŽENIE MIEST A OBCÍ
MALOKARPATSKÉHO REGIÓNU
ASSOCIATION OF TOWNS AND VILLAGES
OF LESSER CARPATHIAN REGION

rakúske | kultúrne | fórum
österreichisches | kultur | forum

PRVÁ STAVEBNÁ
SPORITEĽŇA

:ideme za najlepšími

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Mimovládna organizácia Academia Istropolitana Nova (AINova) zo Svätého Jura pôsobí v malokarpatskom regióne od roku 1997 a popri svojom hlavnom poslaní, ktorým je poskytovanie celoživotného vzdelávania, sa venuje i problematike kultúrnej krajiny. Za toto obdobie bol odborný tím inštitúcie často konfrontovaný s reálnymi potrebami a praktickými otázkami zo strany obyvateľov i samospráv v regióne. Spektrum otázok obsahovalo problémy týkajúce sa jednak údržby historických konštrukcií a remeselných detailov jednotlivých objektov, ako aj manažmentu rozvoja miest a obcí. Práve tieto podnety a konkrétne problémy týkajúce sa technickej asistencie pri obnove historických objektov, no i hľadanie možností ako zmierniť degradáciu vinohradníckej krajiny na úkor novej intenzívne sa rozvíjajúcej bytovej zástavby, boli východiskom pri definovaní obsahu projektu *Partneri pre dedičstvo*.

Poslaním projektu *Partneri pre dedičstvo* je zvyšovanie povedomia verejnosti o dôležitosti zachovania kultúrnej krajiny malokarpatského regiónu a o význame jeho kultúrno-historického potenciálu, ktorý predstavuje pre celú spoločnosť. Zámerom projektu je podpora zachovania kvalít životného prostredia – kultúrnej krajiny pre budúce generácie. Projekt prostredníctvom cieleného šírenia informácií, odborných školení, technickej asistencie a aplikovaného výskumu chce hľadať porozumenie a partnerov pre ochranu a rozvoj kultúrnych a prírodných hodnôt malokarpatského regiónu.

Ocenenie za príkladnú obnovu je jednou z aktivít v rámci širšej informačnej a osvetovej kampane, vychádzajúcej z projektu *Partneri pre dedičstvo*, ktorú realizuje AINova s finančnou podporou Nadácie Tatra banky. Ročník súťaže 2010 je prvým, ktorý by mal zahájiť tradíciu v udeľovaní *Ocenenia* do budúcnosti a vytvoriť tak „zrkadlo“ procesu obnovy historickej architektúry v malokarpatskom regióne.

Okrem povzbudenia záujmu verejnosti o túto tému, má súťaž potenciál reprezentovať región i za jeho hranicami a napomôcť k rozvoju turistického ruchu. Ako modelový príklad môže tiež poslúžiť pre inšpiráciu iným regiónom pri organizovaní podobných aktivít.

Cieľom súťaže je popularizácia témy obnovy kultúrneho dedičstva a poukázanie na skutočnosť, že tejto sfére by pozornosť mali venovať nielen odborníci a špecialisti z oblasti pamiatkovej starostlivosti. Starostlivosť o dedičstvo je záležitosťou celej spoločnosti a úroveň obecného poznania sa prejavuje na význame tejto témy v spoločenskej diskusii i na konkrétnych výsledkoch. I z tohto dôvodu má *Ocenenie* dve kategórie: *Ocenenie odbornej poroty* a *Ocenenie verejnosti*. Záujem a sympatie verejnosti určí jedného víťaza a odborná porota na základe stanovených kritérií určí víťaza druhého. *Ocenenie* by takto malo mať širší ohlas verejnosti i podporu názoru odborníkov na manažment, obnovu a využívanie nehnuteľného kultúrneho dedičstva.

Víťazné objekty v oboch kategóriách dostanú pamätnú plaketu a všetky nominované objekty získajú čestný diplom, ktorý si prevezmú ich majitelia pri príležitosti slávnostného vyhodnotenia súťaže.

Ručne maľovaná keramická plaketa vyrobená v Slovenskej ľudovej majolike v Modre je i symbolom udržiavania tradičnej kultúry typickej pre malokarpatský región. Táto plaketa nie je len cenou – trofejou, ale i označením objektu, ktorý je významný z hľadiska zachovania nehnuteľného kultúrneho dedičstva. Plaketa preto už pri vstupe do objektu môže oznamovať návštevníkom alebo okoloidúcim, že objekt bol príkladne obnovený.

Academia Istropolitana Nova

Prostredná 47/a
900 21 Svätý Jur
lovenská republika
Tel.: 02/44970453
Fax: 02/44970455
Email: ainova@ainova.sk
URL: www.ainova.sk

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Poslaním ocenenia je zviditeľnenie a prezentácia pozitívnych príkladov obnovy architektonického dedičstva na území malokarpatského regiónu. Objekty historického stavebného fondu a to nie len tie, ktoré sú už pamiatkovo chránené, sa významne podieľajú na formovaní charakteru a kvalít kultúrnej krajiny. Starostlivosť o tieto objekty, ich bežná údržba a obnova, ktorá rešpektuje ich hodnoty, ale i súčasné potreby spoločnosti má veľký význam pre zachovanie kultúrno-historického potenciálu miest a obcí v regióne. Príkladne obnovené objekty poskytujú cenný zdroj informácií a inšpirácie, ktorý môže významne napomôcť pri zvyšovaní celkovej kvality starostlivosti o nehnuteľné kultúrne dedičstvo.

Objekty na území malokarpatského regiónu, ktoré boli udržiavané, opravené, prešli rozsiahlejšou obnovou alebo adekvátnou adaptáciou zachovávajúcou ich kvality, charakter a mierku sú vhodným predmetom nominácie na ocenenie za príkladnú obnovu.

Cieľom *Ocenenia za príkladnú obnovu* je podpora pre adekvátnu a udržateľnú starostlivosť o historický stavebný fond malokarpatského regiónu. Udeľovanie ceny má byť prostriedkom pre:

- Zvýšenie záujmu širokej verejnosti o problematiku obnovy architektonického dedičstva a podporenie diskusie možnostiach a spôsoboch realizácie obnovy s dôrazom na kvalitu, ekonomickú efektivitu a udržateľnosť.
- Zviditeľnenie kvalitne obnovených objektov a práce ľudí, ktorý sa na takejto obnove podieľali.
- Zachovanie autenticity kultúrnej krajiny malokarpatského regiónu a poukázanie na význam obnovy historického stavebného fondu pre regionálny a miestny rozvoj.

Nominované objekty budú súťažiť v dvoch kategóriách: Ocenenie odbornej poroty a Ocenenie verejnosti. Ocenenie odbornej poroty bude udelené na základe hodnotenia odborníkov na obnovu a manažment hmotného kultúrneho dedičstva. Ocenenie verejnosti bude udelené na základe výsledkov hlasovania verejnosti prostredníctvom internetového portálu projektu *Partneri pre dedičstvo*, kde budú nominované objekty prezentované

vo forme fotogalérie s možnosťou hlasovania. Víťazné objekty v oboch kategóriách budú prezentované na slávnostnom vyhlásení výsledkov *Ocenenia za príkladnú obnovu*.

KRITÉRIA HODNOTENIA

Objekty nominované na ocenenie za príkladnú obnovu budú hodnotené na základe nasledovných kritérií:

- Miera zachovania autenticity a integrity objektu.
- Harmonické pôsobenie obnovy, adaptácie objektu.
- Ekonomická náročnosť a udržateľnosť výsledkov obnovy.
- Kvalita prevedenia prác obnovy a remeselných detailov.
- Zachovanie pôvodných detailov a konštrukcií.
- Použitie materiálov a technológií obnovy.
- Benefity vyplývajúce z obnovy pre lokálnu komunitu a prezentáciu objektu širokej verejnosti.

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010 je pilotnou akciou, ktorá sa bude v budúcnosti opakovať a má ambíciu stať sa tradíciou. Pravidelné udeľovanie takejto ceny by malo stimulovať záujem verejnosti o problematiku kvalitnej a na hodnoty zameranej obnovy historického stavebného fondu. Popri tom je možné rozvíjať súvisiace témy (materiály a technológie obnovy, tradičné stavebné remeslá, manažment kultúrneho dedičstva, ect.), ktoré v súčasnosti absentujú alebo nie sú v prítomné v širšej verejnej diskusii.

Zloženie odbornej poroty pre ročník 2010:

- Ing. Miroslav Uličný (Tatra banka)
- Mag. Herbert G. Pfeiffer (Prvá stavebná sporiteľňa)
- Ing. Miloš Blanárik (Prvá stavebná sporiteľňa)
- Ing. Pavol Frešo (Bratislavský samosprávny kraj)
- Albert Marenčin (Vydavateľstvo Marenčin PT)
- Ing. arch. Erika Horanská (AINova)

Bývalý mlyn

Rázusova ulica 28, Pezinok

Vlastník objektu: Vladimír Raždík s rodinou

Objekt mlynu stratil svoju výrobnú funkciu na začiatku 50-tych rokov 20. storočia a z jeho technológie a vybavenia sa nezachovalo takmer nič. Jeho jednotlivé časti boli využívané ako mestské byty s minimálnou údržbou a pozvoľne chátrali. V polovici 90-tych rokov 20. storočia začala postupná obnova jednotlivých objektov situovaných okolo ústredného dvora. Majitelia ich svojpomocne opravovali a adaptovali pre nové funkčné využitie. K pôvodným budovám pribudla prístavba dielne i nového obytného objektu situovaného na základoch zaniknutého objektu a hmotovo nadväzujúceho na okolité budovy. V prázdnej mlynskej veži vznikol priestor na spracovanie a výrobu vína. Objekt bývalého mlyna sa takto transformoval na polyfunkčný „dvor“, ktorý v sebe spája bývanie, výrobu keramiky i spracovanie hrozna a degustáciu vína.

Obnova areálu začala vyčistením pozemku od náletovej zelene a rôzneho odpadu. Nasledovali najnutnejšie opravy, najmä odstránenie havarijného stavu striech a krovov, ktoré zabránilo ďalšiemu chátraniu objektov. Nasledovala postupná oprava a obnova stavebného interiéru a jednotlivých narušených častí nosných konštrukcií. V priestore priechodu do dvora boli tradičnými stavebnými technikami opravené prepadnuté polia tehlovej klenby a celý vstupný priestor bol nanovo omietnutý.

Zaujímavými sú najmä dobre zachované priestory pivníc s valenou klenbou zo zmiešaného kamenného a tehlového muriva. Tu boli potrebné len minimálne zásahy a úpravy. Povrch klenieb bol vyčistený, podlaha pivníc mierne prehĺbená a bolo zrekonštruované vstupné schodisko s cieľom využiť priestor na prezentáciu a príležitostnú degustáciu vína. Schodisko i drobné detaily, ako nové rímsoy vetracích otvorov a ník v stenách sú zrealizované z plnej pálenej tehly a tak materiálový pôsobenie priestoru dopĺňajú.

K ďalším úpravám areálu patrí i výstavba kamenného oporného múru vo svahu susediaceho pozemku a čiastočná rekonštrukcia a doplnenie chýbajúceho pôvodného kamenného dláždenia dvora.

Práce na obnove areálu bývalého mlyna a jeho jednotlivých objektoch prebiehajú postupne po menších celkoch a s cieľom zachovania autentického pôsobenia priestoru.

Pohľad na objekt bývalej mlynskej veže a mlyna

Priestory pôvodných pivníc

Stav objektu pri zahájení obnovy

Detail vstupného portálu - žudra

Detail zachovanej dlažby

Foto: Hela Bakaljarová

Fuggerova pivnica

Hlavná ulica, Častá

Vlastník objektu: Ing. Jozef Mikuš, JM Vinárstvo, č. 445, 900 88 Dolňany

Rozsiahla pivnica je situovaná pod bývalým hospodárskym objektom - sýpkou, ktorý v roku 1540 nechal postaviť Anton Fugger, majiteľ panstva Červený Kameň. Pivnica od svojho vzniku slúžila ako priestor na spracovanie a skladovanie vína. V priebehu druhej polovice 90-tych rokov 20. storočia prešla pivnica prvou fázou rekonštrukcie a v roku 2000 bola dokončená druhá fáza. Po rekonštrukcii a adaptácii je pivnica využívaná hlavne ako degustačný priestor firemných vín s možnosťou usporiadania osláv a hostín. Čiastočne je tu zachovaná i funkcia skladovania vína, najmä archívneho.

Fuggerova pivnica je situovaná pod zatiaľ neobnoveným objektom bývalej sýpky v obci Častá. Do samotnej pivnice sa vstupuje cez malý vstupný dvor a zázemie prevádzky na prízemí. Zázemie je s pivnicou prepojené širokým priamočiarym schodiskom. Priestor pivnice bol počas obnovy a adaptácie rozdelený na tri časti, ktoré slúžia pre degustáciu a zázemie. Priestor zázemia pozostáva z kuchyne a spojovacej chodby využívanej i ako archív vína, ktoré je tu uložené v nikách steny.

Pôvodná kamenná klenba pivnice ostala v plnej miere zachovaná a pridané súčasné konštrukcie sú prevažne z režného muriva. Takto je v použitom materiáli odlíšené pôvodné – kamenné od nového – tehlového. Na zvislé konštrukcie bola použitá i stará tehla, ktorá svojim čiastočným fyzickým opotrebovaním znižuje kontrast medzi „starým a novým“. Z tehlového muriva sú postavené i menšie časti interiéru ako barový pult a klenuté niky archívu vín. Farebnosť pálenej tehly dopĺňa dlažba teracottovej farby a tak priestor ako celok pôsobí jednotne a harmonicky.

Novým pridaným architektonicko-výtvarným prvkom je motív tehlového piliera, ktorého jednoduchý profil je použitý i v plastickom členení deliacich priečok. Samostatne stojaci tehlový pilier je umiestnený v strede priestoru menšej degustačnej miestnosti a na jeho hlavicu sú položené drevené trámy (sekundárne použité staré trámy), ktoré opticky členia priestor pod klenbou. V závere väčšej degustačnej miestnosti je do konštrukcie steny, ako

výtvarný prvok sekundárne osadený starý kamenný portál brány, ktorý sem bol prenesený z iného zaniknutého objektu.

Obnova a adaptácia Fuggerovskej pivnice poskytuje zaujímavý priestor, v ktorom sa mieša jeho história so súčasným názorom na využitie a estetické dotvorenie.

Malá degustačná miestnosť

Vstupné schodisko do pivnice

Veľká degustačná miestnosť, pohľad na záver pivnice

Veľká degustačná miestnosť

Malý archív vín

Foto: Hela Bakaljarová

Hoštacká viecha

Zámocká 33, Dubová

Vlastník objektu: Marek Jakubec

Objekt Hoštackej viechy je situovaný v nárožnej polohe pri hlavnej ceste prechádzajúcej cez obec Dubová a je dobrým príkladom zachovanej tradičnej vidieckej architektúry malokarpatského regiónu. Je to dvojkrídlový, prízemný typ domu pôdorysného tvaru „U“ s prejazdom do dvora. Pôvodne slúžil ako obytný dom s hospodárskymi priestormi v zadnej časti pre chov domácich zvierat. Objekt je postavený z nepálenej tehly a kameňa a má dochovaný pôvodný krov. Súčasný majiteľ objekt obnovil a adaptoval na malú prevádzku cukrárne a degustácie vína s možnosťou usporiadania spoločenských akcií a osláv. Obnova prebehla s cieľom zachovania autenticity objektu a prezentácie konštrukčno-materiálového riešenia pre návštevníkov. Adaptácia objektu a nové prístavby boli navrhnuté s cieľom naplniť hygienické požiadavky novej funkcie. Nové časti proporčne i hmotovo nadväzujú na pôvodný objekt. Hoštacká viecha predstavuje zaujímavý príklad zachovania a využitia pôvodnej ľudovej architektúry, ktorá sa z obcí malokarpatského regiónu pomaly vytráca.

Obnova

Obnova Hoštackej viechy bola realizovaná jej majiteľmi svojpomocne počas posledných troch rokov. Objekt bol pred zahájením obnovy dlhšiu dobu neobývaný a nevyužívaný čo sa prejavilo i na zhoršení jeho stavebno-technického stavu. Problémom bolo najmä zavlhanie muriva spôsobené zemnou vlhkosťou i dažďovou vodou. Na odstránenie týchto problémov bola realizovaná drenáž po vonkajšom obvode budovy a v niektorých miestnostiach. Vápenné omietky v exteriéry i interiéroch boli urobené nanovo tradičnou technológiou tak aby bola zachovaná autentická podoba povrchov stien. Strešná konštrukcia a krytina boli zachované a opravované len v najnutnejšom rozsahu. Tak isto boli zachované a opravené súčasti stavebného interiéru, tie ktoré nebolo nutné z funkčných a prevádzkových dôvodov nahradiť novými.

Asanovaná bola časť objektu vo dvore, kde bola pôvodná kuchyňa a na jej mieste bola postavená nová o trochu väčšia kuchyňa tak aby vyhovovala súčasným hygienickým požiadavkám. Pristavaný bol i nový objekt v zadnej časti pozemku kde sú umiestnené sociálne zariadenia. V závere parcely je novopostavené kryté exteriérové sedenie s chlebovou pecou rozširujúce priestory pre návštevníkov Hoštackej viechy.

Vstup do objektu

Priebeh do dvora

Pohľad z dvora

Analytické prezentácie rôznych typov murív

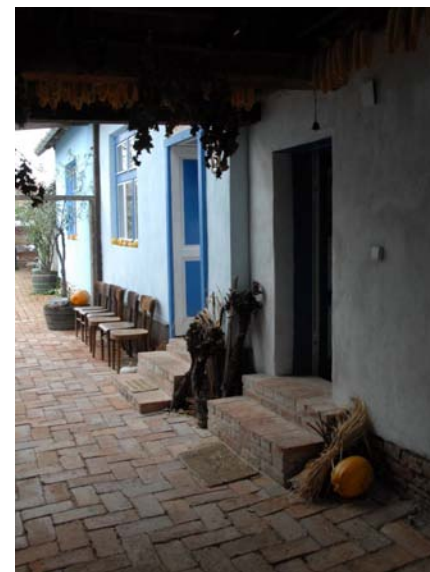

Foto: Hela Bakaljarová

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Mlyn

Doľany 64, Doľany

Vlastník objektu: Ervín Demovič s rodinou

Dejiny jedného Dolianskeho mlyna.

Podľa Fuggerovského urbára / majiteľa panstva Červený Kameň/, z r.1543 bol vtedy v Doľanoch iba jeden mlyn na hornom konci dediny. Bol poslednou stavbou dediny a od fary ho delilo päť usadlostí. Na základe tejto informácie a vzdialenosti nášho mlyna od kostola môžeme predpokladať, že je to náš mlyn. Dokazuje to aj vojenská mapa z 18.storočia.

V týchto časoch bol mlynárom Peter Haugen, ktorému bol mlyn daný do dočasného používania. V skutočnosti bol mlyn majetkom zemepána, ktorému sa platila daň za pôdu a vodný tok.

Mlyn bol viac krát prestavovaný v súvislosti s vývojom mlynárskej technológie. Dokazuje to postupné nadstavovanie mlyna až do súčasných troch poschodí. Zásadná prestavba sa odohrala okolo r.1900 , keď namiesto mlynských kameňov sa začala používať valcová stolica , obeh obilia a múky zabezpečovala transmisia s novým vodným kolesom na zadnej strane mlyna. Mlynská hranica z r.1836 bola prispôbená a upravená k tejto novej situácii.

V mlyne sa nachádza kompletná technológia z konca devätnásteho storočia, šalanda ,mlynica, rajštovna, náhon.

V päťdesiatich rokoch mlyn ukončil svoju činnosť, posledný mlynár čo mlel sa volal Karol Straška.

Mlyn často menil svojich majiteľov, nájomcov. Každý z nich v jeho kamenných stenách zanechal kus svojho života a tak ako človek aj mlyn má svoj osud. Nový osud mlyna začala písať naša rodina, ktorá mlyn kúpila v r. 2002. V mlyne chceme vybudovať múzeum mlynárstva, ponúkať mlynárske špeciality a víno z našich vinogradov.

Okrem tohto mlyna sú v Doľanoch ešte dva mlyny zo 16-stého storočia, viac menej zachované.

Objekt mlyna, pohľad na vstup

Predná miestnosť so stolovaním pre hostí

Prezentácia vína a mlynskej technológie

Mlynská izba s časťou technológie

Zachovaná stodola vedľa mlyna

Foto: Hela Bakaljarová

Múzeum ľudovej školy v Kráľovej

Národná 16, Modra

Vlastník objektu: Cirkevný zbor ECAV v Modre – Kráľovej Národná 27,
900 01 Modra

Navrhovateľ: OZ Modranská Beseda Štúrova 61, 900 01 Modra

Zastúpený: Ing. arch. Hana Hlubocká

Múzeum ľudovej školy v Kráľovej

Kráľová je časť mesta Modry a nachádza sa tri kilometre od centra mesta. Založená bola pôvodne ako poddanská obec slobodného kráľovského mesta Modra. Jej poloha a nezastaviteľný terén mali za následok, že s mestom táto časť nikdy územne nesplynula a vyvíjala sa skôr ako dedinské sídlo. Významnú úlohu v jej historickom vývoji zohralo i osamostatnenie sa evanjelického cirkevného zboru v Kráľovej. Tento krok neznamenal však iba výstavbu nového kostola ale i zriadenie vlastnej školy, aby kráľovské deti nemuseli, hlavne v nepriaznivom počasí, dochádzať do vzdialenej Modry. Spočiatku na vyučovanie miestnych evanjelických detí slúžil dom, ktorý cirkvi darovali miestni obyvatelia a vyučovali tam nekvalifikovaní učitelia. Prvá riadna škola bola zriadená v roku 1860 a mala jednu triedu. Prvým, už kvalifikovaným učiteľom sa stal Daniel Neumann, ktorého si kráľovskí evanjelici sami vybrali a zvolili. Počas jeho 50 ročného pôsobenia v tejto funkcii počet žiakov vzrástol až na 138. Jedna trieda nezodpovedala tak veľkému počtu žiakov a učenie v nej bolo mimoriadne namáhavé. Miestny cirkevný zbor sa rozhodol postaviť novú školu a rozdeliť tak vyučovanie do dvoch tried na mladších žiakov a starších žiakov. Veľkú zásluhu na jej vybudovaní mal miestny učiteľ Daniel Neumann a evanjelický farár Vladimír Jurkovič (brat architekta Dušana Jurkoviča), ktorý v tom čase na Kráľovej pôsobil. Na jar v roku 1903 sa začalo s výstavbou novej školy. Stavbu realizoval staviteľ Jozef Haltzel, stavebný materiál poskytlo mesto Modra a nadšene pomáhali obyvatelia Kráľovej. Slávnostná posviacka a otvorenie školy sa konalo 13. septembra 1903. Nová škola bola jednotriedna s triedou v uličnom trakte a učiteľským bytom v zadnom trakte. Ľudová evanjelická škola na Kráľovej v takejto forme existovala až do 40. rokov 20. storočia. Neskôr boli cirkevné školy

zoštatnené, vrátane ich inventáru. Stali sa súčasťou štátnej školy v Modre a na výučbu kráľovských detí sa využívali až do začiatku 90. rokov, kedy bolo na Kráľovej definitívne zrušené vyučovanie detí. Po reštitúcii boli budovy vrátené naspäť majiteľovi, CZ ECAV na Kráľovej. Pri príležitosti 400. výročia založenia Kráľovej sa naše Občianske združenie Modranská Beseda rozhodlo zrealizovať v spolupráci s Cirkevným zborom ECAV v Modre – Kráľovej ako i ďalšími partnermi, projekt Poznaj svoje korene, ktorého cieľom bolo pripomenúť si históriu Kráľovej. Prostredníctvom organizovaných prednášok a stretnutí s obyvateľmi Kráľovej sa nám podarilo zozbierať veľké množstvo historickej fotodokumentácie a osobných spomienok a príbehov, ktoré sme sa rozhodli ďalej spracovať a prezentovať verejnosti. Jednou z foriem bolo i zriadenie múzea ľudovej školy. Priestor pre zriadenie tohto múzea poskytol CZ ECAV v Modre – Kráľovej práve v budove bývalej evanjelickej školy z roku 1903, ktorá je jedným z mála pôvodných zachovaných objektov na Kráľovej. Budova školy zostala zachovaná vo svojom pôdoryse, ktorý tvorí jedna trieda v uličnom trakte a učiteľský byt v zadnom trakte, dvor a záhrada. Minimálne stavebné zásahy (rekonštrukcia učiteľského bytu a stavebno-technické úpravy) na objekte nenarušili jeho autenticnosť ani architektonický výraz. Zachované zostali výrazové prvky na fasáde ako i v interiéri, čo dodáva expozícii dobovú atmosféru. Zariadenie interiéru bolo zapožičané zo súkromných zbierok a od nadácie EDUcomp. Na príprave múzea sa podieľali okrem členov OZ Modranská Beseda a cirkevného zboru aj ďalší občania Kráľovej, ktorí nám nielen ochotne pomohli, ale i zapožičali dobové predmety zo svojich zbierok. Na zriadenie múzea sme získali finančné prostriedky z grantov MKN REVIA a Nadácie SPP. Autorom expozície je Mgr. Agáta Petrakovičová. Na realizácii expozície sa podieľali členovia OZ Modranská Beseda. Múzeum bolo slávnostne sprístupnené v máji 2009 v rámci osláv 400. výročia založenia Kráľovej.

Pohľad na prednú časť triedy s katedrou

Interiér triedy s historickým vybavením

Budova bývalej školy v ktorej je múzeum situované

Slávnostné otvorenie múzea

Foto: OZ Modranská Beseda

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Objekt budovy obecného úradu v Smoleniciach

SNP 52, Smolenice

Vlastník objektu: OcÚ Smolenice,

Navrhovateľ: Anton Chrvala, 919 04 Smolenice, Budovateľská 43

Pôvodný objekt, dvojkrídlovú budovu s bohato zdobenou uličnou fasádou dal v roku 1875 prestavať Július Koller. Za kúriou sa v minulosti nachádzali dve kaplnky a park.

Nad vchodom do budovy sa nachádza erb rodiny Kollerovcov.

Súčasná rekonštrukcia fasády bola realizovaná Obcou Smolenice pod vedením reštaurátora Mgr. art. Petra Sojkyho cca pred štyrmi rokmi.

Rekonštrukciou prešla celá budova súčasného obecného úradu.

Celkový pohľad na objekt po obnove

Vstup do objektu

Detail vstupného portálu pred rekonštrukciou

Detail vstupu

Foto: Anton Chvala

Rodinný dom

Štúrova ul. č. 43, Modra

Vlastníci objektu:

JUDr. Jarmila Micháľková – Modra

Ing. Samuel Michálek – Piešťany

Rodina Plánovská z Bratislavy a rodina Predmerská z Piešťan

Dom prešiel rozsiahlou rekonštrukciou v r. 2007 – 2008. Dom nepatrí medzi chránené objekty z hľadiska historického významu. Nachádza sa však v bezprostrednej zóne historického jadra mesta Modry na Štúrovej ulici do ktorej prichádzajú hostia a turisti za účelom návštevy mesta. Základy domu pochádzajú pravdepodobne zo 17 – 19. storočia. V minulosti patril objekt medzi meštánske domy, v ktorých sa vystriedalo niekoľko vlastníkov i nájomníkov. Dom prešiel rozsiahlou rekonštrukciou a nadstavbou v r. 1905. Čo bolo na tomto mieste pred týmto obdobím nám nie je známe. Oprava domu na Štúrovej ul. č. 43 v Modre sa začala vykonávať za účelom rekonštrukcie fasády a tak zachovanie historickej pamiatky pre ďalšie generácie ako dedičstvo našich predkov. Nehnutelnosť domu sa dostala na úroveň chátrajúcej stavby vplyvom času i klimatických javov. Mnohí odborníci ju považovali za zdevastovanú, zničenú a zo strany jej vlastníkov neudržiavanú! Fasáda domu bola zničená z prednej i severnej časti. Z prednej časti fasády opadávali kusy zvetranej omietky priamo do oblasti pešej zóny. Dňa 19.6.2001 padla historická časť fasády aj s historickými ozdobami priamo na chodník. Pred opravou domu bol postup konzultovaný s pracovníčkou pamiatkového úradu.

Cieľom opravy bolo:

- Zachovať dobré a zachovalé časti domu, ako aj štukatérske prvky, nakoľko by ich už nikto a nikdy nedokázal vytvoriť
- Vykonať kvalitne všetky potrebné murárske a štukatérske práce v rozsahu rekonštrukcie a obnovy fasády s konečnou úpravou bez výskytu závad celej zrekonštruovanej fasády

- Dohodnúť konečnú úpravu štruktúry povrchu fasády z hľadiska zrnitosti a jemných farebných odtieňov.

- Vykonať rekonštrukciu obnovy fasády v rozsahu nasledovného technologického postupu:

- očistenie fasády, odstránenie uvoľnených a „dutých“ častí po pevný základ;
- odstránenie nevhodných vysrávok, odvoz stavebnej sute;
- ošetrovanie spevňovacím prostriedkom Sokrat 2802 A;
- oprava a doplnenie rovných omietok – vápenná malta;
- doplnenie a tmelenie korunnej rímsy, doplnenie pilastrov, nadokenných ríms, parapetných ríms, priebežnej rímsy, bosáže – vápenná malta;
- jemná mechová malta Sakret;
- vytiahnutie profilov;
- konečná úprava štruktúry celej fasády a penetračný náter;
- konečný farebný náter fasády náterom San Marco.

Opravu domu vykonala profesionálna štukatérska firma z Trnavy.

Oprava domu z hľadiska starostlivosti a rekonštrukcie prispela podľa nás k zachovaniu kultúrno-historického potenciálu mesta Modry v malokarpatskom regióne. Potvrdzujú to názory verejnosti, ktorá navštevuje mesto v letných mesiacoch a v období vinohradníckych podujatí, vinobraní a pod. Pre zachovanie súčasnej fasády domu by celá ulica potrebovala menší hluk a najmä otrasy spôsobené nadmernou nákladnou dopravou, ktorá je vedená hlavným smerom cez celé historické jadro mesta Modra vrátane Štúrovej ulice, na ktorej sa dom nachádza.

Uličná fasáda objektu po obnove

Detail nadokennej a korunnej rímsy

Pohľad na objekt pred obnovou

Detail priechodu do dvora

Štuková výzdoba v interiéri

Foto: Samuel Michálek

Rodinný dom

Holubyho 21, Pezinok

Vlastník objektu: Dana Poláková s rodinou

Rodinný dom na Holubyho ulici v Pezinku je síce situovaný na jednej z najrušnejších ulíc mesta no pred ruchom a pohľadmi okoloidúcich je dobre ukrytý za starou bránou vo dvore. Dá sa povedať, že je to veľmi dobre zachovaný starý mestský dom, typický pre malokarpatský región, charakteristický pre historické jadro mesta Pezinok. Dom je umiestnený na spoločnom dvore a nadväzuje na zadnú časť domu tvoriaceho uličnú frontu. V zadnej časti pozemku prilieha k domu menšia záhrada, ktorá je na svojom konci ohraničená múrom bývalých mestských hradieb. Dom je takto umiestnený v strednej časti parcely natiahnutej medzi Holubyho ulicou a historickým opevnením mesta Pezinok.

Pozdĺžna dispozícia domu je rozvinutá do hĺbky pozemku, tak ako je to pre malokarpatský región typické. Dom je svojou zadnou stranou pritisnutý k múru tvoriacemu hranicu so susednou parcelou a predná fasáda je plne orientovaná do dvora. No a zakrytý je mohutnou pultovou strechou, ktorá tvorí celkom výraznú „piatu“ fasádu. Pôvodne bol dom využívaný ako obytný s hospodárskymi priestormi a to sa ani veľmi dodnes nezmenilo, len hospodárske priestory zmenili využitie a v súčasnosti sú využívané ako ateliér a galéria. V prednej časti objektu je menšia plytká pivnica, nad ňou a za ňou sú radené obytné priestory a závere domu je galéria, ateliér a sklad. Do jednotlivých priestorov sa vstupuje z dvora a obytné miestnosti sú prechodné v interiéri. Vstup do pivnice je lemovaný typickým architektonickým prvkom pre tento región – vystupujúcim portálom „žudrom“, ktorý zvyšoval ochranu vstupu pred vplyvmi nepriaznivého počasia.

Jediný vikier na celej streche je umiestnený nad bývalými hospodárskymi priestormi a pôvodne slúžil ako vstup do podkrovného priestoru kde sa skladovalo seno pre domáce zvieratá. V súčasnosti len presvetľuje podkrovie, ktoré zatiaľ ostáva nevyužitú. Využitie i vzhľad domu sa veľmi nezmenili a preto je tento dom veľmi dobre zachovaným príkladom malokarpatskej architektúry.

Obnova domu prebieha postupne, po menších častiach a vždy je zameraná len na to čo je treba opraviť, prípadne vymeniť. Zatiaľ najrozsiahlejšiu rekonštrukciu si vyžiadala strecha, ktorá už bola narušená, keď dom súčasný majitelia kúpili v polovici deväťdesiatych rokov 20. storočia. Koncom deväťdesiatych rokov bola už konštrukcia strechy v havarijnom stave a bolo nutné ju celú vymeniť. Hrebeň strechy bol od štítového múru, ku ktorému mal doliehať odklonený o cca. 30 cm. Rekonštrukcia prebiehala pod metodickým dohľadom pamiatkarov, keďže dom sa v tom čase nachádzal v pamiatkovej zóne. Ako podmienka od pamiatkového úradu bolo vyrobiť kópiu pôvodnej konštrukcie krovu, ktorá svojim konštrukčným riešením do značnej miery komplikuje potenciál zobytnenia podkrovia v budúcnosti. Paradoxom je, že nedlho po rekonštrukcii bol objekt a jeho okolie vyňatý z pod ochrany. Strecha bola zakrytá pálenou keramickou krytinou.

Ostatné časti domu nepotrebovali rozsiahlejšiu rekonštrukciu a tak prebehli len menšie adaptácie v interiéri, ktoré boli zamerané najmä na stavebný interiér a inštalácie. V obytných miestnostiach boli urobené nové podlahy a tiež kúpeľňa si vyžiadala celkovú prestavbu. Pôvodné omietky boli zachované, opravené a dostali novú maľovku. Dom je teda z veľkej miery autenticky zachovaný a predstavuje dobrý príklad ako si vytvoriť plnohodnotné a zaujímavé bývanie v starom dome, bez toho aby ho bolo nutné výrazne prestavať.

Fasáda objektu, pohľad z dvora

Zaklenutá miestnosť ateliéru

Detail fasády objektu, vstup do ateliéru

Interiér obytnej miestnosti

Vstup do plytkej pivnice

Foto: Hela Bakaljarová

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Rodinný dom

Prostredná 48, Svätý Jur

Vlastník objektu: Mgr. Branislav Bahna a manželka Natália

Popis objektu:

Rodinný dom sa nachádza v historickom centre - mestskej pamiatkovej rezervácii Svätý Jur na Prostrednej ulici. Ide o vinohradnícky renesančný dom zo 17. storočia, postupne upravovaný. Pôdorys má tvar písmena L (uličné a dvorové krídlo). Vstup z ulice je spoločný so susedným vlastníkom cez podjazd do spoločného dvora. Vstup do domu je cez dostavanú verandu, vybudovanú v 20. storočí, ktorá je predsadená vnútorným priestorom a umožňuje prepojenie miestností. Pravdepodobne najstaršou časťou domu je pozdĺžna miestnosť s valenou tehlovou klenbou s lunetami, dodatočne rozdelená na dve izby (spálňa a kúpeľňa). Je podpivničená priestrannou vinohradníckou pivnicou s kamennou klenbou s lunetami. Pôvodne von smerujúce okno je dnes súčasťou verandy. Podľa typu tehlových klenieb usudzujeme, že uličná miestnosť a k nej prislúchajúca pôvodná „čierna kuchyňa“ boli postavené neskôr. Izba má valenú klenbu s výraznými lunetami, zasahujúcimi takmer po vrchol klenby. Pod ňou sa nachádza pivnica s valenou tehlovou klenbou. Obidve pivnice sú prepojené prechodom. Čierna kuchyňa bola dodatočne prestopená tehlovou klenbou – česká placka. Murovaný komín s ozdobnou hlavicou v časti dvorového krídla je zrekonštruovaný a nevyužívaný.

Uličné krídlo je prestrešené sedlovou strechou s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou, na ktorú je napojená pultová strecha dvorového krídla. Strecha je z JV a SV strany ukončená štítovým múrom so zúbkovým okrajom, ktorý sleduje profil strechy.

Podľa popisu pôvodného krovu v rámci odbornej práce: Historické krovy Svätého Jura (Ižvolt, 2006) sa uvádza, že krov je kresaný, stojatej a ležatej stolice, so starším spôsobom viazania (čapy, rybiny), typický pre vidiecke oblasti 19. a začiatok 20. storočia. Konštrukcia nie je výnimočná, ide o najrozšírenejší moderný drevený krov.

Dom sme nadobudli kúpou v januári 2004 v dezolátnom stave - uplynulých 20 rokov nebol obývaný a pôvodný majiteľ v dome aj v pivnici pestoval šampiňóny.

Rekonštrukciu a zobytnenie sme realizovali väčšinou svojpomocne za odbornej asistencie Ing. arch. Marušicovej. V dome zostali pôvodné len obvodové múry a klenbové stropy. Nanovo sme vybudovali všetky inžinierske siete, kúpeľňu s WC, drevené podlahy a omietky. Pri všetkých rekonštrukčných prácach sme podľa možností kládli dôraz na používanie tradičných materiálov, rešpektujúc vlhkostný režim domu. Na jeseň 2009 sme rekonštruovali krov, ktorý bol v havarijnom stave. Všetky rekonštrukčné práce sme realizovali v súlade s rozhodnutiami Krajského pamiatkového úradu v Bratislave.

Renesančná pivnica znovu plní svoj účel – vyrábane v nej lahodné svätôjurské víno.

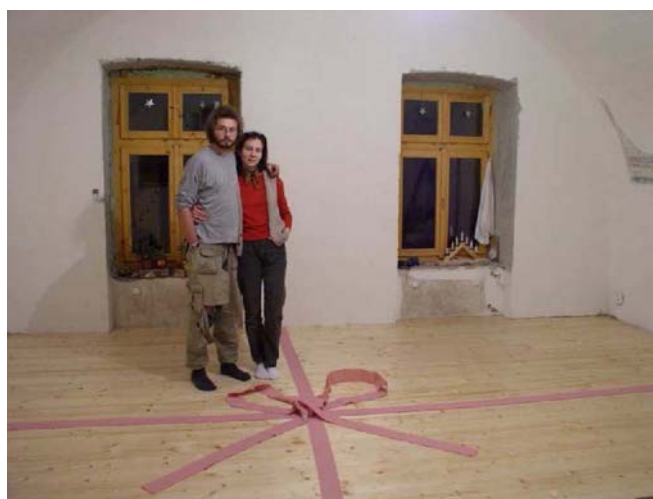
Uličná fasáda po rekonštrukcii, august 2009

Rekonštrukcia podkrovia, november 2009

Uličná fasáda pred rekonštrukciou, apríl 2004

Interiér prednej izby, december 2004

Uličná fasáda, november 2009

Foto: Branislav Bahna

Ocenenie za príkladnú obnovu 2010

Reštaurácia „U Richtára“

Štúrova 93-95, 900 01 Modra

Vlastník objektu: Ing. Július Kasa, Alena Kasová

Historický popis

Dom na Štúrovej ulici č. 93 – 95 v Modre je vinohradnícky dom mestského charakteru, ktoré v Modre vznikali už od polovice 16. storočia. Ide o dvojkrídlový, prejazdný, prízemný typ domu pôdorysného tvaru „U“. Vo väčšej časti ľavého krídla je podpivničený, má polkruhovú vstupnú bránu so zaklenutým podbráním, nachádza sa na dlhej parcele končiacej mestským opevnením.

Podľa pamiatkového prieskumu pochádza z prelomu 16. a 17. storočia. Pri rekonštrukcii boli objavené dve vročenia s identickým rokom 1592, jedno na uličnej fasáde a druhé vytesané do kamenného prekladu, na základe čoho predpokladáme, že dom bol v roku 1592 postavený alebo zásadne zrekonštruovaný.

Vzhľadom na polohu domu v najlukratívnejšej lokalite mesta išlo pravdepodobne pôvodne o dom člena mestského patriciátu, podľa vykonaného historického prieskumu v ňom v roku 1612 žil modranský richtár Georgius Znämer (z tiaďaľ názov U Richtára), ktorý bol pravdepodobne prosperujúcim vinohradníkom, o čom svedčia nadpriemerne veľké výrobné priestory na spracovanie hrozna (prešovňa), v ktorých sa zachoval pôvodný kameň slúžiaci ako závažie na pákovom lise.

Popis rekonštrukcie

Po nadobudnutí domu do vlastníctva súčasnými vlastníkmi v roku 1997 sa istú dobu uvažovalo o jeho využití pre privátne účely ako víkendový dom. Po dôkladnom oboznámení sa z jeho členením a charakterom sa rozhodlo, že bude slúžiť ako gastronomicko - vinárske zariadenie v rámci malokarpatskej vínnej cesty perspektívne aj s ponukou ubytovania a tomu bola podriadená aj nasledujúca rekonštrukcia.

Vzhľadom na rozľahlosť a zložité členenie domu a na zámer vlastníkov zachovať čo najviac pôvodných prvkov domu a jeho stredoveký charakter boli všetky práce vykonávané pomalým tempom a svojpomocne, s použitím

pôvodných materiálov (tehla, kameň, drevo), novšie stavebné zásahy boli odstránené (priečky, prístrešky, prístavby), okná a dvere boli buď použité staré z iných stavieb alebo vyrobené repliky. Napríklad boli v pôvodnom stave ponechané a zrekonštruované všetky komíny, bezohľadu na ich funkčné využitie.

Keďže je dom postavený z kamenného muriva bez akejkoľvek hydroizolácie bolo potrebné použiť pri rekonštrukcii sanačné omietky a paropriepustné nátery. Vzhľadom na vysokú hladinu spodnej vody bola kompletne z celého priestoru odvedená prebytočná voda pomocou drenážneho systému do kanalizácie.

Napriek tomu si súčasné využitie na komerčné účely (reštaurácia, obchod s vínom, priestory na spoločenské podujatia) vyžiadalo aj netypické stavebné úpravy.

Pri rekonštrukcii podlahy v jednej miestnosti bola napríklad objavená zasypaná studňa, ktorá bola vyčistená a kvôli lepšej prezentácii bola odstránená stena do dvornej časti domu, hospodárske priestory v zadnej časti domu boli poprepávané odstránením predeľujúcich nenosných priečok, na dvoroch boli postavené prístrešky proti dažďu na letné sedenie pre hostí. Kamenné murivo, ktoré bolo pôvodne omietnuté, sa po vyčistení a vyšpárovaní nechalo priznané. Všetky tieto účelové úpravy mali zvýšiť atraktivnosť priestorov a funkčnosť pre návštevníkov a nepredstavujú pritom nevratné zásahy do stavby domu.

Funkčné využitie

Objekt je na komerčné účely, spoločenské akcie využívaný od roku 2005 pričom denná prevádzka reštaurácie funguje od roku 2007, k čomu sa v roku 2008 pridal aj obchod s vínom Pavúk. Svojou veľkou kapacitou dom U Richtára pohostí v rámci rôznych kultúrnych akcií ako sú koncerty, výstavy či ochutnávky vín viac ako 1000 hostí denne.

Vstup do objektu

Priestory reštaurácie

Salónik v priestoroch plytkej pivnice

Dvor s exteriérovým sedením

Prechod, pohľad z dvora

Foto: Reštaurácia U Richtára